

jaren '20 voortgezette wachtgeldregelingen die hierop neerkwamen dat door malaise getroffen bedrijfstakken hun arbeiders vasthielden door hun uit een fonds (later voor de helft door de ondernemers, voor een kwart door het rijk, voor een kwart door de gemeenten gevormd) een wachtgeld uit te keren, nooit meer dan 70 % van het loon – hierbij kregen georganiseerden een uitkering, 5 % hoger dan die welke ongeorganiseerden ontvingen.

Treubs regeling voor de werklozenkassen kreeg een algemener karakter toen eind 1916 bepaald werd dat het rijk en de gemeenten voortaan aan de contributies der arbeiders, hun verzekeringspremies als het ware, een bijdrage van minstens gelijke grootte zouden toevoegen. Ook hier gold dat de uitkering niet hoger mocht zijn dan 70 % van het normale loon. Bovendien werd bepaald dat werklozen die nalieten 'passende arbeid' te aanvaarden, geen uitkering zouden ontvangen. Maar wat was 'passende arbeid'? Er lag hier een mogelijkheid tot eindeloze conflicten. Om die op dit en op andere punten te voorkomen werd geleidelijk in de reglementen van de werklozenkassen de bepaling opgenomen dat geen enkel lid ooit de betrokken vakbond ter zake van zijn aanspraken een proces zou kunnen aandoen. Daarmee verdween een stuk van de rechtszekerheid der contribuënten. Het versterkte, waren zij ooit op uitkeringen aangewezen, hun gevoel van maatschappelijke hulpeloosheid.

Minister Aalberse kwam, zoals wij al zagen, begin 1921 tot de algemene conclusie dat de bestaande werklozenkassen, ondanks de bijdragen van de overheid, uitgeput zouden raken. Voor één groep arbeiders, de tabakbewerkers of sigarenmakers, was al in de zomer van '20 een andere steunregeling getroffen. Ze waren 'uitgetrokken'. Dus werden in de gemeenten waar de werkloze sigarenmakers woonden, commissies ingesteld die, voor de helft ten laste van die gemeenten, voor de helft ten laste van de staat, voor voortgezette uitkeringen gingen zorgen. Elke aanvraag om steun werd nauwkeurig onderzocht. In één gemeente bleek daarbij dat van de 104 aanvragen 46 niet in de termen vielen om ingewilligd te worden. Bij de resterende 58 was in verschillende gevallen een te laag bedrag aan voortgezette inkomsten opgegeven. De minister drong dan ook op het aanstellen van gemeentelijke controleurs aan. Vlot ging het niet: er bleven veel verschillen bestaan. In februari '21 trof Aalberse een landelijke regeling: ondersteunde sigarenmakers zouden voortaan, waren zij 'uitgetrokken', nog gedurende hoogstens dertien weken dezelfde steun ontvangen. De steunbedragen waren bescheiden; werd een werkloze vader gesteund, dan kon bovendien geen enkel ander gezinslid steun ontvangen; inwonende zoons die werkloos werden, kregen dus geen eigen uitkering (en in december '22 werd bepaald dat zij ook geen uitkering zouden ontvangen als zij, hoewel werkloos, een eigen